

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 14 mars 1946 kl. 1 em.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av väckt motion om utredning angående inrättande av ett centralt kontrollorgan för granskning och godkännande av andningsskydd samt övrig skyddsmateriel mot olycksfall och ohälsa i arbete.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till dess tredje tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 298, har herr *Skoglund* i Umeå *m. fl.* hemställt, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsam utredning av frågan angående inrättandet av ett centralt kontrollorgan för granskning och godkännande av andningsskydd (gasmasker o. dyl.) samt övrig skyddsmateriel av i motionen omnämnt slag.

I fråga om motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet inhämtat utlåtanden från socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, medicinalstyrelsen, statens institut för folkhälsan, 1938 års arbetarskyddskommitté, Svenska arbetsgivareföreningen samt landsorganisationen i Sverige.

Socialstyrelsen understryker frågans avsevärda betydelse och finner behovet av det föreslagna kontrollorganet klart vitsordat samt förordar, att det uppdrages åt statens institut för folkhälsan att verkställa utredning och utarbeta förslag till erforderliga åtgärder.

Riksförsäkringsanstalten framhåller, att statlig kontroll över andningsskydd endast finnes enligt förordningen den 19 maj 1939 (nr 174) angående tillverkning, införsel och försäljning av gasskyddsmateriel, som avser skydd mot stridsgaser. Anstalten tillstyrker bifall till åtgärd i motionens syfte och finner det med motionen avsedda syftet bäst tillgodoses om den föreslagna kontrollen förlägges till den yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan, vilken besitter erforderlig teknisk-kemisk samt medicinsk-yrkeshygienisk sakkunskap.

Medicinalstyrelsen avstyrker bifall under framhållande att den av Kungl. Maj:t år 1938 tillkallade kommitté, som fått sig förelagt att verkställa en översyn av nu gällande arbetarskyddslagstiftning och inkomma med därav

föranledda förslag (1938 års arbetarskyddskommitté), vid sitt arbete övervägt jämväl vad som beröres i den ifrågavarande motionen och inom den närmaste tiden kommer att avlämna ett betänkande med förslag, omfattande bland annat även den i motionen berörda kontrollen av skyddsmateriel.

Statens institut för folkhälsan tillstyrker en utredning och framhåller att det till en början bleve nödvändigt att för att råda bot på förefintliga missförhållanden beträffande andningsskydd fastställa normer för de krav, vilka skydden skola uppfylla. Härför erfordrades såväl teknisk som kemisk och medicinsk-yrkeshygienisk sakkunskap. Då dylik funnes inom institutet, syntes det ändamålsenligt att förslag till sådana normer utarbetas där. Fastställandet av desamma torde sedan ankomma på yrkesinspektionens chefsmyndighet eller annan administrativ myndighet. Vidare krävdes författningsbestämmelser, som stadga förbud mot tillverkning och införsel av andningsskydd, vilka icke uppfylla de fastställda fordringarna. Kontrollen över i handeln förekommande apparater kunde utföras genom stickprovsundersökningar, vilka kunna äga rum vid institutet. För att kunna utföra sådana prövningar måste institutet erhålla utvidgade lokaler och större personal. Även beträffande annan skyddsmateriel än andningsskydd bleve det nödvändigt att först utarbeta och fastställa miniminormer. Institutet finner det tveksamt, huruvida det är lämpligt att inrätta ett särskilt organ för granskning och godkännande av dylik materiel. Sannolikt kunde det vara mera ändamålsenligt att fördela dessa uppgifter på olika redan befintliga organ. I vissa fall kunde institutet, i andra en annan institution vara bäst ägnad härför. Genom att fördela uppgifterna på de för vart fall lämpligaste myndigheterna hade man utsikt att uppnå största möjliga säkerhet och effektivitet.

1938 års arbetarskyddskommitté anför i huvudsak följande.

»Till förebyggande av olycksfall och ohälsa i arbete åligger det enligt lagen om arbetarskydd arbetsgivare att, där annan skyddsåtgärd icke skäligen kan vidtagas eller påfordras eller där denna är otillräcklig, bereda arbetstagare, då så är påkallat, tillgång till erforderlig skyddsutrustning av lämplig beskaffenhet, såsom andningsskydd, ögonskydd, hörselskydd m. m. Någon föreskrift om att dylik skyddsutrustning skall vara kontrollerad och godkänd av viss myndighet, innan den kommer till användning, meddelas icke i lagen. Enligt vad kommittén erfarit, har yrkesinspektionens chefsmyndighet i en del fall på därom gjord framställning avgivit utlåtande över viss skyddsutrustning. Utlåtandet har dock i allmänhet varit begränsat till ett uttalande om skyddsutrustningens lämplighet och användbarhet. Det har däremot icke avsett utrustningens effektivitet, enär ett uttalande härom förutsätter särskild kontroll eller praktisk provning av utrustningen. För detta ändamål äger chefsmyndigheten icke nödiga resurser. Även i fråga om apparater för bestämning av förekomsten av farlig gas har

chefsmyndigheten i visst fall avgivit utlåtande, exempelvis beträffande koloxidmätare. Sedan statens institut för folkhälsan inrättats, har dess yrkeshygieniska avdelning i regel tillhandagått chefsmyndigheten med råd i berörda spörsmål. Denna avdelning torde för övrigt vara den, på vilken här ifrågasatt kontroll närmast synes böra ankomma.

Ett förbättrat arbetarskydd ställer otvivelaktigt ökade krav även på sådan speciell skyddsutrustning, som är avsedd att bäras av arbetstagare. För såväl arbetsgivare som arbetstagare är det av stor betydelse, att de känna till att den skyddsutrustning, som erfordras vid utförande av visst arbete, är av fullgod beskaffenhet. Likaså är det för vederbörande tillsynsorgan av vikt att veta, att den utrustning, varom han lämnar anvisning, är för ändamålet lämplig och erbjuder betryggande skydd. Skall arbetstagare kunna förpliktas att vid äventyr av påföljd använda viss skyddsutrustning, måste även kunna fordras, att den föreskrivna skyddsutrustningen är av godtagbar beskaffenhet.

Vad beträffar apparater för kontroll av förekomst av skadligt damm eller farlig gas är det enligt kommitténs mening av vikt, att även dessa erbjuda den grad av tillförlitlighet, som man bör kunna fordra, och att möjlighet beredes att kontrollera detta.

Kommittén, som anser det vara av väsentlig betydelse ur arbetarskydds-synpunkt, att ifrågavarande utrustning och apparater äro underkastade kontroll, har vid fullgörandet av sitt utredningsuppdrag även upptagit detta spörsmål till behandling. I samband med avgivande av förslag till ny arbetarskyddslag, vari jämväl upptagits särskilda bestämmelser angående speciell skyddsutrustning, kommer kommittén att tillika framlägga förslag till ändrad organisation beträffande tillsynen å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad. För detta ändamål föreslås, att ett särskilt ämbetsverk inrättas. Till arbetsuppgifter, som böra åvila ämbetsverket, föreslår kommittén jämväl skola höra granskning, provning och godkännande av skyddsutrustning och apparater, som ovan avses. Det torde böra ankomma på ämbetsverket att även upprätta register över sålunda godkänd utrustning och apparatur samt att lämna erforderliga upplysningar härom.

Med hänsyn till att kommittén har beaktat det i motionen berörda spörsmålet, anser kommittén att den av motionärerna gjorda hemställan icke bör föranleda någon åtgärd.»

Svenska arbetsgivareföreningen förklarar sig icke hava något att erinra mot motionens syfte, nämligen att såsom ett led i arbetarskyddssträvandena en effektiv kontroll verkställes av olika typer av andningsskydd, ögonskydd och kontrollapparater för bestämning av förekomsten av skadliga gaser och damm. Detta uppslag syntes väl värt att fullfölja. Det vore emellertid enligt föreningens mening icke nödvändigt att enbart för detta ändamål tillskapa något nytt centralt kontrollorgan. En sådan kontroll, som här åsyftas,

utfördes redan nu i viss omfattning av yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan. 1938 års arbetarskyddskommitté komme, enligt vad föreningen hade sig bekant, att inom kort framlägga ett förslag till omorganisation av yrkesinspektionens chefsmyndighet, enligt vilket även den yrkeshygieniska avdelningen vid folkhälsoinstitutet skall anknytas till den blivande chefsmyndigheten, arbetsrådet. Den föreslagna kontrollen synes i framtiden böra ankomma på den nya chefsmyndigheten, som får förutsättas erhålla erforderliga resurser härför.

Landsorganisationen i Sverige vitsordar motionärernas uppgifter rörande nu befintliga missförhållanden i avseende å skyddsutrustningens kvalitet och kontrollen över densamma och framhåller, att det kunde förväntas att dessa förhållanden uppmärksammas i samband med den förestående revisionen av arbetarskyddslagstiftningen genom skärpta bestämmelser om arbetsgivares ansvar för materielens fullgodhet och regler om tillverkares och försäljares ansvarighet. Beträffande utrustning av det slag, motionärerna närmast beröra, torde man emellertid icke kunna stanna härvid, utan erfordrades därutöver officiell kontroll av materielen. Landsorganisationen anser utredning i motionens syfte böra ankomma på 1938 års arbetarskyddskommitté. Det torde få ankomma på denna att bedöma huruvida ett speciellt kontrollorgan är erforderligt eller om uppgiften kan uppdragas åt särskilda sakkunniga inom den centrala tillsynsmyndigheten för arbetarskyddet. Utredningen borde tydligen ej begränsas att avse frågan om inrättande av en kontrollverksamhet av här ifrågavarande slag utan även tillskapande av garantier att — i varje fall beträffande andningsskydd och viss därmed jämförlig materiel — endast godkänd utrustning kommer till användning på arbetsplatserna.

Utskottet. För egen del får utskottet anföra följande.

I likhet med vad i de över motionen avgivna yttrandena framhållits, finner utskottet det angeläget, att de brister, som ännu vidlåda arbetarskyddslagstiftningen i de avseenden, som närmare beröras i motionen, avhjälpas så snart som möjligt. Att en effektiv kontroll utövas beträffande den skyddsmateriel mot yrkesfaror och ohälsa av skilda slag, som befinner sig erforderlig, är uppenbarligen ett spörsmål av avsevärd social betydelse. 1938 års arbetarskyddskommitté har emellertid i likhet med medicinalstyrelsen meddelat, att kommittén vid fullgörandet av sitt utredningsuppdrag upptagit jämväl detta spörsmål till behandling. I samband med avgivande av förslag till ny arbetarskyddslag, vari jämväl upptagits särskilda bestämmelser angående speciell skyddsutrustning, förklarar sig kommittén komma att tillika framlägga förslag till ändrad organisation beträffande tillsynen av arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad genom särskild därför inrättad institution, som skulle hava till uppgift jämväl att granska, pröva och godkänna sådan skyddsutrustning, som i motionen avses. Utskottet finner sig

i anledning av vad sålunda framhållits av 1938 års arbetarskyddskommitté böra avstå från att föreslå någon ytterligare utredning i frågan och hemställer därför,

att motionen II:298 icke måtte föranleda någon andra kammarens åtgärd.

Stockholm den 14 mars 1946.

På utskottets vägnar:

L. O. SKANTZE.

Närvarande: herrar *Skantze*, *Jonsson* i Malmgrava*, fru *Svedberg*, herrar *Boman* i Stavsund, *Engström*, *Nilsson* i Varuträsk, *Jansson* i Aspeboda, *Jonsson* i Järvsand och *Thapper*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.